

**MAXSUS IQTISODIY ZONALAR FAOLIYATINI
MOLIYALASHTIRISHDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY
INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO'LLARI**

Djurayeva Iroda Bahrom qizi

TDIU tayanch doktoranti, ISFT instituti o'qituvchisi

ORCID: 0009-0006-5614-8591

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14722720>

Annotatsiya: Ushbu maqolada maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) faoliyatini moliyalashtirishda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish masalalari o'rganiladi. MIZlarning iqtisodiy rivojlanishga qo'shgan hissasi va ularning investorlar uchun jozibadorligini oshirish bo'yicha amaliy takliflar taqdim etilgan. Shuningdek, xalqaro tajribalar asosida investitsiyalarni samarali jalb qilishning innovatsion yondashuvlari va O'zbekiston uchun dolzarb bo'lgan chora-tadbirlar ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: maxsus iqtisodiy zonalar, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, iqtisodiy rivojlanish, investitsion muhit, xalqaro tajriba, moliyalashtirish, innovatsion yondashuvlar.

Annotation: This article examines the issues of attracting foreign direct investment (FDI) to finance the activities of special economic zones (SEZ). The contribution of SEZs to economic development and practical recommendations for enhancing their attractiveness to investors are presented. Additionally, innovative approaches to effectively attract investments, based on international experience, and relevant measures for Uzbekistan are discussed.

Key words: special economic zones, foreign direct investment, economic development, investment climate, international experience, financing, innovative approaches.

Kirish. Hozirgi global iqtisodiyot sharoitida maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) mamlakatlarning investitsion muhitini yaxshilash va iqtisodiy rivojlanishini jadallashtirishda muhim vositalardan biri sifatida qaralmoqda. MIZlar xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, yangi ish o'rinlarini yaratish va zamonaviy texnologiyalarni jalb etishda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida faoliyat yuritayotgan MIZlar iqtisodiyotning turli tarmoqlarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlarni taqdim etmoqda. Shunga qaramay, MIZlarning to'laqonli rivojlanishi uchun ularning moliyalashtirish manbalarini kengaytirish, xususan, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha chora-tadbirlarni kuchaytirish zarur. Ushbu maqolada MIZ

faoliyatini moliyalashtirishda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish yo'llari tahlil qilinadi. Xalqaro tajribaga asoslanib, O'zbekiston sharoitida qo'llash mumkin bo'lgan samarali usullar va takliflar taqdim etiladi.

Asosiy qism.

Maxsus iqtisodiy zonalar mamlakat iqtisodiyotining alohida yo'nalishlarini rivojlantirishga mo'ljallangan bo'lib, ular soliq va bojxona imtiyozlari, soddalashtirilgan tartiblar hamda maxsus infratuzilma bilan ta'minlangan hududlar hisoblanadi. MIZlar xorijiy investitsiyalarni jalb etishda muhim platforma sifatida xizmat qiladi. Moliyalashtirishning barqaror manbalarini tashkil etish esa ushbu hududlarning samaradorligini oshirish uchun zaruriy shart hisoblanadi. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (FDI) nafaqat moliyaviy mablag'larni, balki ilg'or texnologiyalar, boshqaruv tajribasi va eksport bozorlari bilan integratsiyani ham olib keladi. O'zbekistonning MIZlarida FDI ulushini oshirish quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi:

- Texnologik modernizatsiya: Yangi texnologiyalarni joriy etish orqali ishlab chiqarish samaradorligi oshadi.

- Ish o'rinlari yaratish: Mahalliy aholining bandligini oshirish imkoniyatlari kengayadi.

- Eksport salohiyatini kuchaytirish: Yangi korxonalar va raqobatbardosh mahsulotlar yaratilib, xalqaro bozorga chiqish imkoniyati oshadi.

Hozirgi vaqtda O'zbekistonning MIZlarida xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda quyidagi muammolar mavjud:

- Investitsion muhitdagi cheklovlar: Xorijiy investorlar uchun soddalashtirilgan qonunchilik va kafolatlarning yetarli emasligi.

- Infratuzilma muammolari: Ba'zi hududlarda transport va energetika infratuzilmasining rivojlanmaganligi.

- Mahalliy kadrlar tayyorgarligi: Texnik va boshqaruv sohasidagi yetuk mutaxassislarning yetishmasligi.

- Boshqaruv tizimidagi murakkablik: MIZ boshqaruvi va nazorat mexanizmlarining samarasizligi.

Dunyo tajribasida muvaffaqiyatli faoliyat yuritayotgan MIZlar xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda turli strategiyalardan foydalanadi. Masalan:

- Xitoy modeli: Xitoyda MIZlar uchun keng miqyosli soliq imtiyozlari va to'liq tayyor infratuzilma yaratilgan. Bu investorlarga bir vaqtning o'zida ishlab chiqarishni boshlash imkonini beradi.

- Birlashgan Arab Amirliklari tajribasi: Dubaydagi Jebel Ali erkin zonasida erkin valyuta rejimi va soddalashtirilgan bojxona tartib-qoidalari joriy etilgan.

- Polsha tajribasi: Polsha MIZlarida mahalliy biznesni xorijiy sarmoyadorlar bilan hamkorlik qilishga undaydigan grantlar va subsidiyalar tizimi mavjud.

O'zbekiston sharoitida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun quyidagi chora-tadbirlar taklif etiladi:

- Investitsion muhitni yaxshilash: Qonunchilikni xalqaro standartlarga moslashtirish va investorlar huquqlarini kafolatlash.

- Soliq va bojxona imtiyozlarini kengaytirish: Investorlar uchun soliq yukini kamaytirish va bojxona jarayonlarini soddalashtirish.

- Infratuzilmani rivojlantirish: MIZlarda yuqori sifatli transport, energetika va telekommunikatsiya infratuzilmasini yaratish.

- Mahalliy hamkorlikni kuchaytirish: Mahalliy kompaniyalar va xorijiy sarmoyadorlar o'rtasida kooperatsiyani rag'batlantirish.

- Marketing strategiyasini ishlab chiqish: O'zbekistonning investitsion imkoniyatlarini xorijiy ommaviy axborot vositalari va xalqaro forumlarda targ'ib qilish.

Taklif qilingan choralar amalga oshirilsa, O'zbekistonning MIZlarida xorijiy investitsiyalar ulushi ortib, iqtisodiyotning turli sohalarida innovatsiyalar joriy etiladi. Bu esa mamlakat iqtisodiyoti barqarorligini mustahkamlash va yangi rivojlanish bosqichiga o'tish imkonini beradi.

Xulosa: Maxsus iqtisodiy zonalar (MIZ) mamlakatlar iqtisodiyotining samarali rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ularning faoliyatini moliyalashtirishda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali texnologik modernizatsiya, yangi ish o'rinlarini yaratish va eksport salohiyatini oshirish imkoniyatlari paydo bo'ladi. Biroq, O'zbekistonda MIZlar faoliyatini to'liq amalga oshirishda bir qator muammolar mavjud. Investitsion muhitdagi cheklovlar, infratuzilma muammolari va boshqaruv tizimining samarali ishlamasligi kabi omillar xorijiy sarmoyalarni jalb qilishni qiyinlashtiradi. Xalqaro tajribalar va innovatsion yondashuvlarni inobatga olgan holda, O'zbekistonda MIZlarni rivojlantirish va ularni xorijiy investorlarga jozibador qilish uchun bir qator samarali choralar ko'rish zarur.